

PRAKTISKAS REKOMENDĀCIJAS UN PRIEKŠLIKUMI CENTRALIZĒTO UN DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS SISTĒMU IETEKMES REZULTĀTĀ RADĪTO RISKU MAZINĀŠANAI NĀKOTNES CIEMĀ

**LIFE GoodWater IP A3.3. aktivitāte "Praktisku ieteikumu un rīcības plānu izstrāde
identificēto risku samazināšanai demonstrācijas vietās"**

Rīga, 2021

Praktiskas rekomendācijas un priekšlikumi centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmes rezultātā radīto risku mazināšanai Nākotnes ciemā

Atskaites autors: biedrība “Baltijas krasti”

© Foto: Iluta Dzene

Citēšanas paraugs: Biedrība “Baltijas krasti”. 2021. Praktiskas rekomendācijas un priekšlikumi centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmes rezultātā radīto risku mazināšanai Nākotnes ciemā, biedrība “Baltijas krasti”, Rīga, 18 lpp.

Materiāls tapis integrētā projektā “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” (LIFE GOODWATER IP, LIFE18 IPE/LV/000014), kas ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības LIFE Programmas un Valsts reģionālās attīstības aģentūras.

Par saturu ir atbildīgs tikai un vienīgi autors. Informācija atspoguļo tikai LIFE GOODWATER IP projekta partneru viedokli, un Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra neatbild par to, kā tiek izmantota šeit paustā informācija.

© Biedrība “Baltijas krasti”, 2021

Dokumenta izstrādes lapa	
Dokumenta versijas numurs	V 1.1
Dokumenta plānotais izstrādes datums	08.2021
Dokumenta faktiskais izstrādes datums	08.2021
Dokumenta aktuālās versijas izstrādes datums	01.2023
Projekta aktivitātes/apakšaktivitātes numurs	A3.3

Kopsavilkums

Projekta ietvaros iepriekš izstrādātais dokuments “Ziņojums par centralizēto un decentralizēto notekūdeņu sistēmu ietekmi Nākotnes ciemā” (turpmāk – Ziņojums) sniedz būtisku informāciju un datus gan par Nākotnes ciema centralizētās kanalizācijas sistēmas stāvokli, noslodzi un darbību, gan par decentralizētās kanalizācijas sistēmas (turpmāk – DKS) rādītājiem, šādu sistēmu lietotāju paradumiem, kā arī – esošajiem un potenciālajiem ietekmes veidiem un slodzi uz cilvēku veselību un apkārtējo vidi.

Balstoties uz izstrādātajiem secinājumiem, pētnieku un ekspertu pieredzē gūtajām atziņām un pieejamajiem datiem, ir izstrādāti:

- a) Rīcības plāna soļi un priekšlikumi, kā arī praktiskas rekomendācijas un priekšlikumi centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmes rezultātā radīto risku mazināšanai Nākotnes ciemā, vienlaikus paredzot šo rekomendāciju potenciālo pārnēsāmību citām Latvijas pašvaldībām ar būtisku DKS skaita īpatsvaru, tai skaitā, kuru administratīvās teritorijas, atbilstoši 2012.gada 23.decembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.834 “Prasības ūdens, augšnes un gaisa aizsardzībai no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma” (turpmāk – MK noteikumi Nr.834) iekļaujas īpaši jutīgajās nitrātu teritorijās un uz kurām atbilstoši 2002. gada 22. janvāra Ministru kabineta noteikumiem Nr.34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī” (turpmāk - MK noteikumi Nr.34) attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai.
- b) Priekšlikumi politikas veidotājiem vides aizsardzības un centralizēto un decentralizēto notekūdeņu savākšanas un apsaimniekošanas jomā. Dokumentā ir apzināts tiesiskais regulējums vides aizsardzības un komunālo notekūdeņu apsaimniekošanas jomā, kuru būtu nepieciešams pilnveidot. Tas ietver sekojošus likumdošanas aktus: Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu un uz tā pamata izdotos normatīvos aktus.

Papildus ir apzinātas potenciālā finansējuma piesaistes iespējas gan pašvaldību līmenī, gan pašvaldību iedzīvotāju līmenī, ar mērķi sniegt atvieglojumus vai nodrošināt līdzfinansējumu tiem iedzīvotājiem, kas pieņēmuši lēmumu sava nekustamā īpašuma pieslēgšanai centralizētajām kanalizācijas sistēmām. Kopējais priekšlikumu un praktisko rekomendāciju ietvars ir vērsts uz iedzīvotāju motivēšanu pieslēgties centralizētajām kanalizācijas sistēmām, savukārt – no pašvaldības puses, maksimāli nodrošināt iedzīvotājiem šādu iespēju, ņemot vērā to, ka centralizēta kanalizācijas un ūdensapgādes sistēma ir ne vien videi un iedzīvotājiem drošāka, bet arī ērtāk apkalpojama – tai ir vieglāk veikt nepieciešamos notekūdeņu apjoma aprēķinus un kontrolēt notekūdeņu sastāvu un emisiju vidē. Papildus ietverti priekšlikumi un redzējums attiecībā uz izbūvējamo notekūdeņu attīrīšanas iekārtu (turpmāk – NAI) potenciālajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem un “Zaļās klases” kā nozīmīgas informatīvās un izpratnes veicināšanas platformas izmantošanu notekūdeņu attīrīšanas un apsaimniekošanas jautājumos.

Summary

Previous document developed within the project, “Report on the Impact of Centralized and Decentralized Wastewater Systems in Village” provides important information and data on the condition of the centralized sewerage system in the village on Nākotne, on the indicators of the decentralized sewerage system, on the habits of users of such systems, as well as on existing and potential impacts and pressures on human health and the environment.

Based on the developed conclusions, findings of researchers and experts, and available data, the following has been developed:

- a) Steps of the Action Plan, as well as practical recommendations and proposals for reducing the risks, caused by the impact of centralized and decentralized sewerage systems in Nākotne village, while at the same time envisaging potential transferability of these recommendations to other Latvian municipalities with a significant proportion of decentralized sewerage systems within administrative territories, according to the Regulation of the Cabinet of Ministers, No. 34 of 22 January 2002, “Regulations Regarding Discharge of Polluting Substances into Water” are included in particularly sensitive nitrate territories, subjected to increased requirements for wastewater treatment;
- c) Proposals to policy makers in the field of environmental protection and centralized and decentralized wastewater collection and management. The document identifies a legal framework for environmental protection and wastewater management that needs to be improved. It includes legislative acts, e.g., the Water Management Services Law and regulatory enactments issued on the basis thereof.

In addition, potential funding opportunities have been identified, both at the municipal level and at the level of municipality inhabitants. Funding opportunities will provide support or co-financing to those residents who have decided to connect their real estate to the centralized sewerage systems. The common framework of proposals and practical recommendations is aimed at encouraging the inhabitants of the coastal municipalities to connect to the centralized sewerage system on one hand, and the municipality to provide the maximum opportunity to the population on the other hand, taking into account that the centralized sewerage and water supply system is not only safer for the environment and citizens, but also allows to carry out the necessary calculations of the volume of waste water and to control the composition of the waste water in an easier / more efficient way.

Satura rādītājs

Ievads	6
1. Apkopojums par centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmi Nākotnes ciemā.....	7
2. Rīcības plāna soļi un priekšlikumi Jelgavas novada pašvaldībai un citām pašvaldībām centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas jomā.....	12
3. Priekšlikumi politikas veidotājiem centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas un vides aizsardzības jomās.....	17

Ievads

LIFE GoodWater IP projekta “Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai” (“Implementation of River Basin Management Plans of Latvia towards good surface water status”) (LIFE GOODWATER IP) Nr. LIFE18 IPE/LV/000014 (turpmāk – Projekts) A3.3. apakšaktivitātes “Development of practical recommendations and actions plans for minimisation of identified risks in demonstration sites” atbildīgais partneris biedrība “Baltijas krasti”, balstoties uz pieejamo informāciju, datiem un Ziņojumā iegūtajiem secinājumiem, ir sagatavojis **praktiskas rekomendācijas un priekšlikumus centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmes rezultātā radīto risku mazināšanai Nākotnes ciemā**. Dokuments izstrādāts sadarbībā ar projekta aktivitātes ieviešanā iesaistīto partneri: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (turpmāk – VARAM).

Rekomendāciju un priekšlikumu izstrādes mērķis ir izstrādāt un piemērot gan praktiskas rekomendācijas un priekšlikumus centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmes rezultātā radīto risku mazināšanai Nākotnes ciemā, gan sagatavot priekšlikumus politikas veidotājiem par nepieciešamajiem grozījumiem dažādos tiesību aktos, tai skaitā centralizēto un decentralizēto notekūdeņu savākšanas un apsaimniekošanas jomā, gan arī sniegt norādes par potenciāli pieejamajiem finansējuma avotiem praktiski veicamajiem darbiem situācijas uzlabošanai un piesārņojuma risku mazināšanai.

Izstrādāto priekšlikumu mērķauditorija: Jelgavas novada pašvaldība, citas Latvijas pašvaldības ar būtisku DKS skaita īpatsvaru, tai skaitā, kuru administratīvās teritorijas iekļaujas īpaši jutīgajās nitrātu teritorijās, uz kurām, atbilstoši MK noteikumu Nr.34 prasībās noteiktajam, attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai, kā arī lēmumu pieņemšanā iesaistītās institūcijas.

Dokumenta izstrādes ietvaros tika analizēta sekojoša informācija:

1. Ziņojuma izstrādes gaitā apkopotie dati un iegūtie secinājumi – veikta to analīze un iegūto rezultātu pārnese, lai nodrošinātu praktisku rekomendāciju izstrādi risku mazināšanai;
2. Jelgavas novada pašvaldības rakstiski un mutiski sniegtā informācija, tai skaitā, 2021.gada 20.augustā iesniegtais Nākotnes ciema NAI Tehniskās apsekošanas atzinums;
3. Tiesiskais regulējums Latvijā būvniecības, finanšu un vides, tai skaitā, ūdens vides aizsardzības un apsaimniekošanas jomās;
4. Zināšanas, kas balstītas uz dokumenta izstrādes laikā pieaicināto ekspertu un VARAM pārstāvju pieredzi.

1. Apkopojums par centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmi Nākotnes ciemā

Apkopojums par centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu ietekmi Nākotnes ciemā sagatavots, balstoties uz būtiskākajām atziņām un pieturas punktiem, kas izriet no Ziņojumā iegūtajiem rezultātiem un apkopotajiem secinājumiem, kā arī Jelgavas novada pašvaldības iesniegtajā dokumentācijā, t.sk., Tehniskās apsekošanas atzinumā, pieejamās informācijas.

Augstāk minētajos dokumentos ietverts gan detalizēts esošās situācijas novērtējums un analīze, gan sniegts saturisks izklāsts par centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu veidiem un to ietekmi uz vidi un cilvēku veselību Nākotnes ciemā. Tāpat, sniegts arī Nākotnes ciema ģeogrāfiskais raksturojums, izstrādāti priekšlikumi “Zaļās klases” prototipa izveidei un apkopoti ieteikumi veicamajam darbību kopumam, lai nodrošinātu notekūdeņu radītās slodzes un citu risku samazināšanai.

No Ziņojumā iegūtajiem secinājumiem un Tehniskās apsekošanas atzinumā sniegtās informācijas izriet:

1. Nākotnes ciema notekūdeņu attīrīšanas iekārtas (turpmāk – Nākotnes ciema NAI), kas izbūvētas un nodotas ekspluatācijā 1980. gadā un kurām laika periodā no 2006. gada līdz 2007. gadam veikta bioloģiskā bloka rekonstrukcija, kopumā savas funkcijas veic atbilstoši Jelgavas reģionālās vides pārvaldes izsniegtajā atļaujā B kategorijas piesārņojošai darbībai Nr. JE10IB0070 (turpmāk – JRVP atļauja Nr. JE10IB0070) noteiktajiem nosacījumiem, un notekūdeņu kvalitāte pēc attīrīšanas, ar atsevišķiem izņēmumiem, tiek novērtēta kā atbilstoša. Vienlaikus, atbilstoši Tehniskās apsekošanas atzinumā pieejamajai informācijai, iespējams secināt, ka attīrīšanas iekārtas ir morāli un fiziski novecojušas – tiek norādīts gan tas, ka pēc iekārtu nodošanas ekspluatācijā 2007. gadā, Nākotnes ciema NAI nav veiktas citas investīcijas (veikti tikai ekspluatācijas darbi), gan pamatu un pamatnes tehniskais nolietojums novērtēts ar 70%, savukārt šuvju hermetizācijas, hidroizolācijas un siltumizolācijas nolietojums novērtēts ar 80%. 2021.gada 8.jūnijā veiktajā apsekošanā ir veikta būves vispārīga vizuāla apskate, kuras laikā konstatēts, ka esošās iekārtas tehnoloģiskās tilpnes, kas ir būvētas no monolīta dzelzsbetona M-200, stāvoklis vērtējams kā neapmierinošs. Konstatēts, ka ilgstoši agresīvas vides ietekmē, atslāņojoties un drūpot nesošā stiebrojuma betona aizsargkārtai, ir veidojusies stiebrojuma korozija. Arī esošo mehānisko redeļu stāvoklis ir neapmierinošs: sarūsējuši stiprinājumi, kas mehāniskos atkritumus uztver tikai daļēji, bet ieplūstošo notekūdeņu pieņemšanas mezglā esošās caurules ir korodējušas – vizuāli redzami izrūsējuši caurumi – un tās savu funkciju veic daļēji. Recirkulācijas cauruļvadu un tekņu fiziskā nolietojuma dēļ tiek kavēts dūņu recirkulācijas process iekārtu sekmīgai

darbībai. ¹ Papildus, ir ticis secināts, ka Nākotnes ciema NAI atrašanās vieta vērtējama kā ģeogrāfiski nepareiza, jo tās ir izbūvētas pārāk tuvu ciemata dzīvojamai zonai. Pārāk piesārņotu notekūdeņu sastāva, nepietiekami attīrītu notekūdeņu, kā arī piesārņoto biodīkļu dēļ objekta teritorijā novērojamas spēcīgas, nepatīkamas smakas, kuras, laika apstākļu ietekmē, izplatās visā ciema teritorijā, regulāri radot vietējiem iedzīvotājiem neērtības. ²

Balstoties uz Tehniskās apsekošanas novērtējumu un augstāk minētajiem apsvērumiem, Projekta ietvaros ir ticis pieņemts lēmums par jaunu – tehnoloģiski modernu un mūsdienīgu notekūdeņu attīrīšanas iekārtu izbūvi Nākotnes ciemā, paredzot būves plānojuma un iekārtojuma, kā arī izmantošanas apstākļu atbilstību mūsdienu labiekārtojuma prasībām, ar mērķi veicināt ūdens kvalitātes uzlabošanu Auces upē un novērst smaku piesārņojuma izplatību ciemā. Šāds ieteikums izriet arī no Tehniskajā apsekošanas atzinumā apkopotajiem secinājumiem, kuros norādīts, ka esošā NAI rekonstrukcija vērtējama kā finansiāli neizdevīga.

2. Nākotnes ciemā šobrīd funkcionējošās NAI iespēja ilgtermiņā pieņemt paaugstinātas piesārņojošo vielu koncentrācijas notekūdeņus no SIA “Gaļas pārstrādes uzņēmums Nākotne”, kā arī pieņemt Nākotnes ciema DKS notekūdeņus un papildus veidot jaunus pieslēgumus pie centralizētās kanalizācijas sistēmas, ir vērtējama kā ļoti ierobežota. Vienlaicīgi, lai samazinātu piesārņojuma avotu skaitu, Nākotnes ciema attīstības plānos paredzēts pie kopējās centralizētās kanalizācijas sistēmas pieslēgt maksimālo iespējamo ciemā esošo dzīvojamo māju, kā arī sabiedrisko ēku skaitu, secīgi atbalstot lēmumu par jaunu ciema NAI būvniecību. Savukārt, lai mazinātu slogu uz jauno NAI no SIA “Gaļas pārstrādes uzņēmums Nākotne” radītajiem ražošanas notekūdeņiem, tiek paredzēts, ka gaļas pārstrādes uzņēmums savus ražošanas notekūdeņus attīrīs uzņēmuma esošajās attīrīšanas iekārtās atbilstoši normatīvajām prasībām notekūdeņu emisijām vidē.

Papildus Tehniskajā apsekošanas atzinumā ir atzīmēts, ka ņemot vērā to, ka pašlaik nav iespējams mainīt esošās Nākotnes ciema NAI tehnoloģiskos režīmus (recirkulācija, dūņu mineralizācija, aerācijas intensitāte, anokso un anaerobo zonu izveide, tehnoloģisko līniju darbības kombinācija), tad NAI ir ierobežotas iespējas veikt tehnoloģisku procesu ieregulēšanu.

3. Ziņojuma izstrādes ietvaros secināts, ka atsevišķu parametru (BSP₅, ŪSP, kopējais slāpekļis, suspendētās vielas) koncentrācijas, kā arī samērā lielas piesārņojošo vielu koncentrācijas svārstības neattīrītos notekūdeņos krasi atšķiras no tipiskiem sadzīves notekūdeņus raksturojošo parametru lielumiem. Atbilstoši Ziņojumā norādītajam, nepieciešams ņemt vērā, ka Nākotnes ciema NAI pieņem arī ražošanas notekūdeņus, galvenokārt no SIA “Gaļas pārstrādes uzņēmums Nākotne”, kuram ilgstoši ir bijušas problēmas nodrošināt savu ražošanas notekūdeņu kvalitāti atbilstoši likumdošanā norādītajiem normatīviem rādītājiem – sadzīves notekūdeņu piesārņojumu rādītājiem.

¹ Tehniskās apsekošanas atzinums, Jelgavas novada pašvaldība (ar drošu elektronisko parakstu, kas satur laika zīmogu, apliecinājusi Anita Krūmiņa, sert. Nr. 3-01587)

² Turpat.

Piemēram, paaugstinātas kopējā slāpekļa piesārņojuma koncentrācijas rādītāja atšķirības no tipiskiem sadzīves notekūdeņu rādītājiem, ir korelējamas tieši ar ražošanas notekūdeņu piesārņojumu, jo īpaši, ja ražošanas process ir saistīts ar dzīvnieku kautuves darbību. Līdz ar to, samērā droši var apgalvot, ka sadzīves notekūdeņiem netipiskās koncentrācijas svārstības radušās tieši ražošanas notekūdeņu ietekmes dēļ.

4. Auces upes ūdens monitorings, kas veikts saskaņā ar JRVP atļauju JE10IB0070, reizi gadā (vasaras sezonā) jāveic Auces upē 200 m augšpus un 300 m lejpus Nākotnes ciema NAI notekūdeņu izplūdes vietas. Monitoringa dati parāda, ka ūdens kvalitāte augštecē 200 metrus pirms izlaides ir labāka nekā 300 m lejtecē pēc izlaides. Galvenokārt tas attiecas uz slāpekļa un fosfora savienojumiem, ievērojami pasliktinot ūdens kvalitātes rādītājus, kā arī iegūtās BSP₅ un KSP parametru vērtības liecina par to, ka no SIA "Gaļas pārstrādes uzņēmumu "Nākotne" tiek novadīti nepietiekoši attīrīti notekūdeņi.
5. Lai izslēgtu/novērstu situāciju 1., 2., 3., 4. punktos minētajos gadījumus, nepieciešams veikt sekojošas darbības:
 - a. DKS reģistrāciju, apsekošanu un kontrolētu no DKS izvedamo notekūdeņu uzskaiti. Ņemot vērā, ka Nākotnes ciema NAI nav izveidota speciāla notekūdeņu pieņemšanas vieta, pašvaldībai izsvērt priekšlikumu par šādas vietas izveidi atbilstoši Ūdenssaimniecības pakalpojuma likuma prasībām;
 - b. Nodrošināt, ka ražošanas notekūdeņu apjoms un piesārņojums, kas nokļūst Nākotnes ciema NAI, atbilst tipisku sadzīves notekūdeņu raksturojumam. Ja pastāv risks, ka ražošanas uzņēmumi šīs prasības nevar nodrošināt pastāvīgi, tad ir nepieciešams pārskatīt sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas līgumus ar šiem uzņēmumiem vai atteikties pieņemt ražošanas notekūdeņus Nākotnes ciema NAI;
 - c. Ņemot vērā, ka šobrīd Nākotnes ciema NAI nav pieejami notekūdeņu uzskaites dati par īsākiem periodiem (stundas, dienas apjomi), līdz ar jauno NAI izbūvi būtu ieteicams paredzēt mūsdienīgu notekūdeņu apjoma uzskaites mezglu ar iespējami detalizētu datu analīzi. Nepieciešams pārliecināties vai notekūdeņu pieplūdi uz Nākotnes ciema NAI var nodrošināt ar iespējami lielāku vienmērību, lai bioloģiskie notekūdeņu attīrīšanas procesi noritētu pēc iespējas efektīvāk;
 - d. Atbilstoši Tehniskās apsekošanas atzinumā konstatētajam, lai nodrošinātu pilnvērtīgu tālāku Nākotnes ciema NAI ekspluatāciju, sagatavot prasības tehniskā projekta izstrādei jaunu NAI būvniecībai, ar mērķi nodrošināt fosfora un slāpekļa savienojumu efektīvāku attīrīšanu, samazinot to kopējo ietekmi uz riska ūdensobjekta L117SP stāvokli;
 - e. Realizēt jaunās Nākotnes ciema NAI izbūvi ar jaudu 100 m³/diennaktī.

Konkrētās tehniskās darbības un uzlabojumi novērsīs notekūdeņu rādītā piesārņojuma pārslodzi, kā arī ļaus stabilāk prognozēt un regulēt bioloģisko procesu norisi Nākotnes ciema NAI. Papildus, sekojot uzskaitītājiem ieteikumiem, tiktu sekmēta Lielupes upju

baseinu apsaimniekošanas plānos noteikto mērķi sasniegšana un riska ūdensobjekta L117SP esošā stāvokļa nepasliktināšanās.

6. Nākotnes ciema NAI notekūdeņu kopējā ietekme uz riska ūdensobjektu L117SP ir vērtējama kā negatīva. Lai īpaši jutīgās virszemes ūdens teritorijās (tai skaitā, riska ūdensobjektā L117SP) sasniegtu Upju baseinu apsaimniekošanas plānos plānotos mērķlielumus, no aglomerācijām ar $CE < 10000$ ūdensobjektu ietekmējošām NAI emitētajiem notekūdeņiem MK noteikumos Nr. 34, ir jānosaka paliekošā piesārņojuma koncentrācijas slāpekļa un fosfora savienojumiem attīrītajos notekūdeņos.
7. Atbilstoši 2017.gada 27.jūnija Ministru kabineta noteikumu Nr.384 "Noteikumi par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanu un reģistrēšanu" (turpmāk – MK noteikumi Nr.384) prasībām Nākotnes ciemā notiek DKS reģistrācija, pašlaik reģistrētas tikai 5 decentralizētās sistēmas, bet apzinātas ir pavisam 60 šādas vietas, no tām tikai 2 nekustamus īpašumos iespējams pieslēgt pie centralizētajiem kanalizācijas tīkliem. Savukārt 58 mājāsaimniecības turpinās izmantot DKS – notekūdeņu krājvertnes, septiņus vai rūpnieciski ražotas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kurās, saskaņā ar SIA "Jelgavas novada KU" sniegto informāciju, notekūdeņi ir ar ļoti lielu piesārņojuma koncentrāciju, smilts saturu, kā arī ar dažādiem atkritumiem, kā rezultātā pēc šādu notekūdeņu noliešanas Nākotnes ciema NAI ir regulāri jātīra smilšu uztvērēji, kā arī jāatbrīvo restes no atkritumiem, izraisot virkni problēmu notekūdeņu attīrīšanas pieņemšanas kamerā.
8. Datus un analīzi par kopējo DKS tehnisko stāvokli, veidiem un piesārņojuma apjomiem varēs veikt, kad šo sistēmu reģistrācija būs pilnībā pabeigta.
9. Vietās, kur nav izbūvēta centralizētā kanalizācijas sistēma, ir pieļaujama decentralizētā kanalizācijas sistēma, ko veido krājakas, septiņi vai mazās attīrīšanas iekārtas (līdz $5 \text{ m}^3/\text{dnn}$). Tomēr DKS šobrīd nepilnīgais reģistrs par ikgadējām apkopēm un pārbaudēm nav vērtējams kā reprezentatīvs, lai noteiktu un pārbaudītu, vai notekūdeņi no šādām sistēmām tiek nodoti pietiekami attīrīti, nepiesārņojot grunti un gruntsūdeņus.
10. Ir iespējams secināt, ka iztrūkst dati par gada un mēneša notekūdeņu daudzumiem no DKS, par gruntsūdeņu kvalitātes stāvokli Nākotnes ciema teritorijā un notekūdeņu sastāvu katrā DKS, jo daļa notekūdeņu no šīm sistēmām nenonāk Nākotnes ciema NAI, bet tiek aizvesti uz Jelgavas vai Ozolnieku attīrīšanas iekārtām. Datu trūkums nākotnē var kalpot par iemeslu pārslodzēm ciema jaunizbūvēto notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbībā.
11. Ciema teritorijā netiek veikta lietus ūdeņu savākšana, tie dabiski noplūst vidē. Ziņojumā secināts, ka jāizstrādā ciema lietus notekūdeņu apsaimniekošanas risinājumi, lai nokrišņu notekūdeņi nenonāktu saimnieciskās kanalizācijas sistēmā. Ja neparedz izbūvēt lietus kanalizācijas tīklus, tad jāparedz dažādi infiltrācijas pasākumi gan no ēku jumtiem, gan no cieto segumu laukumiem, paredzot suspendēto vielu izsēdināšanu un, ja nepieciešams, naftas produktu savākšanu.
12. Ziņojuma ietvaros tika secināts, ka lai veicinātu iedzīvotāju izpratni par dažādu notekūdeņu veidu attīrīšanas procesiem, sekmētu izpratni par šādu sistēmu darbības

ietekmi uz apkārtējo vidi, un uz pašu īpašnieku un līdzcilvēku veselību, nepieciešams visaptverošs skaidrojošais darbs un sabiedrības izglītošana, tādējādi ikdienā mazinot šķēršļus pilnvērtīgu NAI procesu nodrošināšanā un novērstu potenciālos riskus videi un veselībai. Nākotnes ciema jaunas NAI izbūves ietvaros paredzēta NAI prototipa izveide “Zaļā klase”, atbilstoši ziņojumā sniegtajai informācijai jāņem vērā Jelgavas novada redzējums par piemērotākā un visatbilstošākā izglītošanās formāta izvēli, lai nodrošinātu sabiedrības iesaisti un pildītu izglītošanās par vides jautājumiem funkciju.

2. Rīcības plāna soļi un priekšlikumi Jelgavas novada pašvaldībai un citām pašvaldībām centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas jomā

Jelgavas novada Nākotnes ciema teritorija, atbilstoši MK noteikumu Nr.34 prasībās noteiktajam, iekļaujas īpaši jutīgajā teritorijā, uz kuru attiecas paaugstinātas prasības komunālo notekūdeņu attīrīšanai, lai sasniegtu Ūdens apsaimniekošanas likumā noteiktos vides kvalitātes mērķus un ūdens kvalitātes normatīvus.

Līdz ar to, lai būtu iespējams nodrošināt komunālo notekūdeņu apsaimniekošanas sistēmas darbību atbilstoši vides aizsardzības un normatīvo aktu prasībām un vienlaikus novērstu notekūdeņu infiltrāciju gruntī un gruntsūdens horizontā, tādējādi mazinot piesārņojuma ietekmes risku gan uz cilvēku veselību, gan uz apkārtējo vidi, papildu jau spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam valsts un pašvaldības līmenī, balstoties uz sagatavotā Ziņojuma ietvaros iegūtajiem rezultātiem un secinājumiem, Jelgavas novada pašvaldībai, kā arī citām pašvaldībām, kuru teritorijas atbilst jutīgām teritorijām, izstrādāti sekojoši ieteikumi:

1. Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 384, Jelgavas novada pašvaldība nodrošina DKS reģistra izveidi. Reģistra saturu un uzturēšanu regulē arī 2018. gada 25. aprīlī pieņemtie Jelgavas novada pašvaldības saistošie noteikumi Nr.4 “Decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtība” (turpmāk - saistošie noteikumi Nr.4). Reģistra darbības pilnveidošanai Jelgavas novada pašvaldībai tiek ieteikti sekojoši rīcības plāna soļi:
 - a. Pēc reģistra izveides, laika posmā līdz 30.06.2022. (un turpmākajā periodā, ievērojot konstantu regularitāti, piemēram, reizi trijos gados) izskatīt un vērtēt reģistrā iekļaujamās informācijas apjomu. Vēlams veikt apkopotās informācijas analīzi, ar mērķi apzināt, vai reģistrā ir ietverta visa informācija, kas nepieciešama DKS pārvaldībai, un vai būtu nepieciešama reģistra veidlapas (kuru aizpilda DKS īpašnieks) papildināšana vai pilnveidošana. Iesakām veidlapā iekļaut tādu informāciju, kas pašvaldības ieskatā vērtējama kā nepieciešama, lai pieņemtu informētus pārvaldības lēmumus. Piemēram, iekļaut sekojošus atskaites rādītājus: DKS izbūves gadu, tilpumu, faktisko jeb pastāvīgi dzīvojošo iedzīvotāju skaitu nekustamajā īpašumā, ūdens ieguves veidu adresē, pēdējās DKS apsekošanas datumu, tāpat, potenciāli iekļaujama veidlapā varētu būt arī informācija par DKS kopējo tehnisko stāvokli, hermētiskuma pārbaudes rezultāti. Īpaši svarīga šāda informācijas analīze un situācijas izvērtēšana būs pirmajā gadā pēc pašvaldību reformas. Dažādās pašvaldības teritorijās DKS reģistra detalizācijas pakāpe ir atšķirīga, tomēr, atbilstoši pašvaldības

sniegtajai informācijai, pašvaldība tiek aicināta arī turpmāk reģistra datu uzturēšanai izmantot ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (turpmāk – ĢIS), kas nodrošina priekšrocības gan vienotu detalizētu un kategorizētu datu pieejamībai, gan sniedz iespēju veikt datu telpisko analīzi;

- b. noteikt pašvaldībā par reģistra uzturēšanu atbildīgo amatpersonu vai struktūrvienību, lai būtu konkrēts speciālists/i, kas nodrošina reģistra uzturēšanu un aktualizēšanu atbilstoši jaunākajai pieejamai informācijai un datiem. Vienlaikus šādi būtu iespējams nodrošināt MK noteikumu Nr.384. 10.punktā noteikto prasību uzraudzību – papildus veicot informācijas par notekūdeņu apjomu no DKS, kas tiek novadīts uz NAI, apkopošanu;
 - c. iesakām izstrādāt kritērijus DKS plānveida pārbaūžu organizēšanai. Plānveida pārbaudes preventīvi samazinātu un ierobežotu potenciālas riska situācijas. Piemēram, pārbaūžu veikšana ļautu identificēt iekārtas, kurām nav veiktas savlaicīgas apkopes/apsekošanas vai arī to īpašnieku rīcībā nav nepieciešamo datu un informācijas par iekārtas stāvokli un tās atbilstību hermētiskuma un vides drošuma prasību ievērošanas nodrošināšanai. Tāpat, papildus nepieciešama ne tikai sistēmas darbības pārbaude, bet arī satura izvešanas biežuma un daudzuma uzraudzība. Jāņem vērā, ka atbilstoši MK noteikumu Nr.384 9.1.punkta prasībām, DKS īpašniekam vismaz divus gadus jāglabā pakalpojumu saņemšanas darījumu apliecinošs dokuments (kvīts), kurā uzrādīta pakalpojumu sniegšanas adrese, dati par savākto notekūdeņu daudzumu, pakalpojumu sniegšanas datums un asenizatora rekvizīti.
2. MK noteikumi Nr. 384 pašvaldībai uzliek pienākumu publicēt pašvaldības izdevumos un izvietot pašvaldības ēkā informāciju par novadā strādājošiem asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem. Līdz ar to, ieteikums būtu šo informāciju publicēt arī pašvaldības mājaslapā, nodrošinot, ka tā ir interesentiem viegli atrodamā, saprotama un pārskatāma. Kā arī iesakām izvērtēt iespēju turpat publicēt kopējo sarakstu ar komersantiem (tajā skaitā, arī pašvaldības uzņēmumu, ja tāds ir), kuri konkrētajā reģionā varētu veikt DKS apkopi un remontu.
 3. Svarīgi ir nodrošināt, ka tiek turpināts darbs, kas paredzētu daudzveidīgus risinājumus, ar mērķi motivēt iedzīvotājus pieslēgties jau izbūvētajai centralizētajai ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmai. Noderīgus piemērus iespējams iegūt no citām pašvaldībām, kurās jau norit aktīvs darbs pieslēgumu skaita palielināšanai. Līdz ar to izstrādāti sekojoši ieteikumi:
 - a. Noskaidrot un izvērtēt (piemēram, izstrādājot un veicot iedzīvotāju aptauju), vai šāds piedāvājums liktu potenciālajiem lietotājiem izšķirties par labu pieslēgumam) un paredzēt iespēju līdzfinansēt iedzīvotājiem radušās

- pieslēguma izbūves izmaksas (atsaucoties uz Ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma 6. panta sestajā daļā noteikto);
- b. izskatīt iespēju piedāvāt iedzīvotājiem iespēju par pieslēguma izbūvi norēķināties ar atlikto maksājumu, radušos izdevumu atmaksu sadalot uz ilgāku laika periodu (piemēram, 2 - 3 gadiem), tādējādi to padarot finansiāli pieejamāku (atsaucoties uz Ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma 9.panta otrās daļas 4.punktā noteikto: “Atbilstoši sniegtā ūdenssaimniecības pakalpojuma veidam pakalpojumu sniedzējam ir šādas tiesības: par saviem vai citas personas līdzekļiem izbūvēt cauruļvada ievadu vai izvadu, lai pievienotu nekustamo īpašumu centralizētajai ūdensapgādes sistēmai vai centralizētajai kanalizācijas sistēmai, noslēdzot ar nekustamā īpašuma īpašnieku vai valdītāju attiecīgu līgumu, kurā puses vienojas par izbūvētā cauruļvada ievada vai izvada izpirkšanas kārtību un termiņiem.”);
 - c. uzrunāt iedzīvotājus personiski, ne tikai caur drukātiem vai interneta resursiem. Citu pašvaldību pieredze ļauj secināt, ka uz indivīdu balstīta attieksme paaugstina iedzīvotāju atsaucību attiecībā uz pieslēgumu ierīkošanu;
 - d. izvērtēt un, ja nepieciešams, sadarībā ar Latvijas Pašvaldību savienību (turpmāk – LPS) vai citām pašvaldību organizācijām kārtējo Dabas resursu nodokļa likuma grozījumu apspriešanas laikā sniegt VARAM priekšlikumu likumā (iespējams, ka 29. pantā) un precīzi norādīt, ka no pašvaldībai pieejamās dabas resursu nodokļu daļas ir atļauts līdzfinansēt iedzīvotāju DKS nomaiņu pret pieslēgumu centralizētajai kanalizācijas sistēmai.
4. Tiek ieteikts izvērtēt iespēju palielināt centralizētās kanalizācijas sistēmas pārklājumu (aptveri) Nākotnes ciemā:
- a. Atbilstoši *Noteikūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānā 2021.–2027. gadam* pieejamajai informācijai, jaunas investīcijas tīklu attīstībai esošajā aglomerācijā netiek plānotas, tomēr vienlaikus tiek noteikts, ka nepieciešams gūt pārliecību par DKS iespējām apkalpot visus iedzīvotājus arī turpmāk. Vēlams, ka tomēr teritorijās, kur pēc detālplānojuma tiek paredzēti perspektīvie attīstības vai apbūves rajoni, ir paredzēts izvirzīt no pašvaldības puses prasības šos rajonus nodrošināt ar centralizētu ūdensapgādi un kanalizācijas tīkliem. Esošajiem privātmāju rajoniem nepieciešams paredzēt centralizēto kanalizācijas sistēmu izbūvi ar sūkņtavām, kas padod kanalizācijas notekūdeņus uz ciema NAI ar spiedvadu sistēmu;
 - b. Pašvaldībai nepieciešams gūt pārliecību, vai no DKS īpašnieku puses tiek izpildītas arī MK noteikumu Nr.384 18.punkta prasības, kas skars tos DKS īpašniekus, kas līdz 2021. gada 31. decembrim nebūs nodrošinājuši DKS

atbilstību šo MK noteikumu 4.punktā minētajām prasībām un kuru attiecīgajam nekustamajam īpašumam piegulošās ielas vai ceļa robežās ir ierīkota centralizētā kanalizācijas sistēma. Atbilstoši MK noteikumu Nr.384 prasībām, šāda DKS īpašnieka pienākums ir ierīkot pieslēgumu centralizētajai kanalizācijas sistēmai līdz 2023. gada 31. decembrim.

5. Pašvaldība papildus tiek aicināta iepazīties ar Projektā veiktā pētījuma “PAR DECENTRALIZĒTO KANALIZĀCIJAS NOTEKŪDEŅU SLODZĒM UN IESPĒJAMIE APSAIMNIEKOŠANAS RISINĀJUMI” rezultātiem. Pētījums sniedz pieredzes pārneses iespēju ar citu Projekta partneri: Engures novada pašvaldību, jo tajā īstenotie darbi aptver Engures ciema teritoriju un sniedz ieskatu gan pielietotajā metodikā, gan sasniegtajos rezultātos, piemēram, attiecībā uz gruntsūdeņu monitoringu veikšanas iespējām un šādu izpētes darbu kopējo norisi.
6. Lai samazinātu NAI pārslodzi un centralizētās kanalizācijas sistēmas pārplūdes intensīvu vai ilgstošu nokrišņu gadījumā, tiek ieteikts pēc iespējas mazināt lietus ūdeņu nokļūšanu kanalizācijas sistēmā. Lai nodrošinātu šādu ūdeņu nenonākšanu centralizētajā kanalizācijas sistēmā, jāveicina to dabiska infiltrācija augsnē, uzkrāšana un/vai atkārtota izmantošana pēc iespējas un vajadzības. Pašvaldība tiek aicināta iepazīties un izmantot biedrības “CLEANTECH LATVIA” īstenotā projekta “Ilgtspējīgo lietus ūdeņu apsaimniekošanas risinājumu izmantošanas metodiskie norādījumi un projektēšanas vadlīnijas” rezultātus.
7. Nepieciešams rosināt iedzīvotājus uzstādīt ūdens skaitītājus arī privātajiem ūdens ieguves avotiem (akām, dziļurbumiem), kur tas ir tehniski iespējams, tādējādi nodrošinot precīzāku informāciju par īpašumā radīto notekūdeņu daudzumu un, gadījumā, ja faktiski radītais notekūdeņu daudzums ir mazāks nekā atbilstoši pašvaldības saistošajiem noteikumiem aprēķinātais, nodrošinot iedzīvotājiem iespēju samazināt ar notekūdeņu izvešanu saistītos izdevumus. Vienlaikus jāņem vērā, ka ūdens skaitītājiem saistoša prasība ir to verifikācija, kas var radīt papildus izmaksu slogu privātpersonām, līdz ar to konkrētais ieteikums jāizvērtē pēc būtības gan Jelgavas novada pašvaldībai, gan citām Latvijas pašvaldībām – katrai individuāli.
8. Pašvaldība tiek aicināta uzsākt plānveidīgu (atbilstoši kritērijiem, kuru izstrāde ieteikta šo rekomendāciju 1.c. punktā) pakāpenisku DKS apsekošanu savā teritorijā, lai papildinātu DKS reģistrā ievadīto informāciju un novērtētu DKS tehnisko stāvokli un tā atbilstību tiesību aktos noteiktajām prasībām. Ieteikums apsekošanas uzsākšanai: sākt ar mājāsaimniecībām, kuras reģistra izveides laikā iesniegušas nepilnīgu informāciju vai nav varējušas sniegt informāciju par iekārtu apkopi un apsaimniekošanu.
9. Pašvaldība tiek aicināta nākamā teritorijas plānojuma izstrādes laikā izvērtēt nepieciešamību pēc pašvaldības prasību noteikšanas lietus ūdens apsaimniekošanai

teritorijas apbūves un izmantošanas noteikumos, piemēram, intensīvas apbūves teritorijās, kā stāvlaukumos paredzēt lietus ūdeņu dabisku infiltrāciju augsnē un līdzvērtīgus risinājumus. Papildus vēlams izvērtēt iespēju izdot saistošos noteikumus lietus ūdeņu apsaimniekošanai, kā to paredz Ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma 6. panta septītā daļa.

10. Veicot Nākotnes ciemā paredzēto NAI izbūvi, pašvaldība tiek aicināta ņemt vērā ieteiktos tehniskos risinājumus, kas iekļauti šī dokumenta 1.nodaļas 5.c un d punktos. Tāpat, plānojot NAI izbūvi, vēlams ņemt vērā Tehniskās apsekošanas atzinumā konstatēto, tai skaitā, saskaņā ar Jelgavas novada teritorijas plānojumu 2011.-2023. gadam, paredzēt būvei iespējami atbilstošāko novietojumu, plānojumu un piemērotākos tehniskos risinājumus. Izvēlētajam risinājumam jānodrošina projekta mērķu sasniegšana attiecībā uz Auces upes ūdens kvalitātes uzlabošanu, it īpaši attiecībā uz fosfora un slāpekļa savienojumu piesārņojumu samazināšanu.
11. Pēc NAI un tā prototipa izbūves, pašvaldība tiek aicināta pilnvērtīgi izmantot “Zaļās klases” sniegtās iespējas un priekšrocības, nodrošinot, ka interesentiem ir viegli pieejama informācija par klātienē vizītes iespējām, kā arī Projekta ietvaros veikto investīciju nepieciešamība un pamatotība NAI izbūvei tiek skaidrota, tādējādi veicinot gan sabiedrības interesi par notekūdeņu attīrīšanas jautājumiem un aspektiem, kas saistīti ar to ietekmēm uz vidi, gan nodrošinot nepieciešamo sabiedrības izglītošanu par ar ūdens nozari saistītajiem jautājumiem.

Lai arī izstrādātie Rīcības plāna soļi un sniegtās rekomendācijas to īstenošanai paredzētas praktiskai ieviešanai Jelgavas novada pašvaldībai Nākotnes ciema teritorijā, tomēr vienlaikus šī dokumenta ietvaros apkopotie priekšlikumi vērtējami kā noderīgs ieskats arī citām Latvijas pašvaldībām.

3. Priekšlikumi politikas veidotājiem centralizēto un decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas un vides aizsardzības jomās

Lai novērstu nepietiekami attīrītu notekūdeņu radītos riskus apkārtējai videi un cilvēku veselībai, papildu jau spēkā esošajiem tiesību aktiem, valsts līmenī būtu ieteicamas sekojošas iniciatīvas:

1. VARAM nepieciešams ierosināt diskusiju par to, vai un kādas būtu iespējas noteikt par pienākumu izmantot tikai tādas DKS, kas garantē normatīvi bioloģiski attīrītu notekūdeņu novadīšanu vidē, vai hermētiskas krājtvertnes ar pareizi izvēlētu izvešanas biežumu. Tādējādi būtu iespējams nodrošināt septiķu lietošanas ierobežošanu notekūdeņu attīrīšanai pret piesārņojumu. Papildus nepieciešams definēt prasības jaunu ēku būvniecībai, it sevišķi pievēršot uzmanību tādu ēku būvniecībai, kas iekļaujas riska ūdensobjektu teritorijās, nosakot, ka vienīgais pieļaujamais DKS veids – bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Piemēram, šobrīd spēkā esošo Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumu Nr. 327 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 223-15 "Kanalizācijas būves" 143.punkts nosaka, ka sadzīves un ražošanas notekūdeņu attīrīšanai izmantojamo bioloģisko metožu skaitā ir arī septiķi, savukārt priekšroka dodama bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas metodēm, līdz ar to būtu vēlams esošā definējuma precizēšana.
Rekomendācijas mērķis paredzētu mazināt antropogēnā piesārņojuma riskus vietās, piemēram, kur ir ierobežota teritorija septiķu filtrācijas lauku izbūvei.
2. Pamatojoties uz LU pētījuma "Dzeramā ūdens kvalitātes novērtējums akās Latvijā" rezultātiem, Veselības ministrijai sadarbībā ar LPS un VARAM būtu nepieciešams uzsākt nacionāla mēroga pētījumu par aku (attiecināms uz grodu akām, spicēm – sekļajiem urbumiem) ūdens kvalitāti (īpašu uzmanību vēršot uz sekojošām teritorijām: piejūras ciemi, pilsētu un lauku teritorijas, mazdārziņu teritorijas u.c.), kur notekūdeņu apsaimniekošanā tikušas izmantotas un šobrīd tiek izmantotas DKS. Šāda pētījuma esamība pašvaldībām sniegtu vērtīgu informāciju, ļaujot apzināt to, kāda ir faktiskā dzeramā ūdens kvalitāte akās, kuras izmanto iedzīvotāji, kā arī rosinātu veikt papildus pētījumus, lai neatbilstības gadījumā būtu iespējams izvērtēt iespējas un rast piemērotākos risinājumus gruntsūdeņu piesārņojuma cēloņu novēršanai un turpmākai uzraudzībai.
3. VARAM, izstrādājot grozījumus *Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā* un uz tā pamata izdotajos normatīvajos aktos, tiek aicināta izvērtēt iespējamību dot pašvaldībām papildu pilnvaras, lai atvieglotu un uzlabotu DKS kontroli un uzraudzību, kā arī nodrošinātu tiesības uzdot iedzīvotājiem novērst kontroles rezultātā konstatētos

trūkumus. Konkrētais priekšlikums kalpotu kā noderīgs palīginstruments pašvaldībām un nodrošinātu iespēju risināt Ziņojuma ietvaros konstatēto problēmjaudājumu, kas saistīts ar privātpersonu atbildības neesamību situācijās, kurās tiek konstatēti esoši vai potenciāli riski vides piesārņošanai vai novada iedzīvotāju veselībai. Iespējams, kā potenciālais finansējuma avots priekšlikuma izpildes nodrošināšanai varētu kalpot daļa no dabas resursu nodokļa ieņēmumiem.

4. VARAM nepieciešams rosināt Finanšu ministriju izvērtēt iespēju piemērot iedzīvotāju ienākuma nodokļa atbrīvojumu pašvaldību piešķirtajam līdzfinansējumam iedzīvotājiem pieslēgumu centralizētajai ūdensapgādes vai kanalizācijas sistēmai ierīkošanai.
5. VARAM sadarbībā ar Latvijas vides aizsardzības fondu (turpmāk – LVAF) tiek aicināta izskatīt iespēju no dabas resursu nodokļa ieņēmumiem rast papildu finansējumu pašvaldībām iedzīvotāju pieslēgumu centralizētajai kanalizācijas sistēmai līdzfinansēšanai. Papildus rekomendējam izskatīt iespēju un meklēt valsts finansējuma iespējas, lai ar līdzfinansējumu atbalstītu tās mājsaimniecības, kurām nav iespēju pieslēgties centralizētajai ūdensapgādes vai kanalizācijas sistēmai un/vai kuru nekustamā īpašuma tuvumā nav plānota šādas sistēmas izbūve. VARAM sadarbībā ar LVAF tiek aicināta izskatīt iespēju rast līdzfinansējumu esošo novecojušo DKS nomaiņai pret jaunām – bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas – iekārtām.
6. VARAM un LVAF izvērtēt iespēju paredzēt pašvaldībām pieejamu finansējuma programmu DKS radītā piesārņojuma konstatēšanai, uzraudzībai un profilakses pasākumiem.